

# TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keverberg 54, Amsterdam-Z.

Opgericht 1 januari 1881

## Van oud op nieuw

BOVENSTAANDE TITEL GEEFT dit keer bij de jaarwisseling de omstandigheden, waaronder de Vereniging verkeert, wel zeer kernachtig weer.

Het juist volbrachte jaar was voor de Vereniging tegen de Kwakzalverij niet onverdeeld gunstig: het overlijden van onze zo gewaardeerde secretaris, de oud-commissaris van politie, de heer H. Dijkstra betekende een zware slag.

Het pas aangebroken 1966 brengt een Vereniging ter bestrijding van de Kwakzalverij met een programma, aangepast aan de gemoderniseerde doelstelling.

Naast voortzetting van de reeds 85 jaren bestaande activiteiten zal worden gestreefd naar:

1. **Verandering in de opzet van het Staatsbestel** in die zin, dat er een eigen Ministerie van Volksgezondheid wordt beoogd met een apart apparaat, belast met het toezicht op de uitvoering van de bestaande wettelijke bepalingen en het vorm geven aan eventueel nieuw in te voeren voorschriften.  
De motivering inzake de noodzaak van een dergelijke wijziging is in het artikel: Beleidsaspecten, waarvan men het eerste deel elders in dit nummer kan aantreffen, uitvoerig uiteengezet.
2. **Onderbrenging van de studierichting Psychologie bij de medische faculteit.** Door deze verandering wordt de mogelijkheid geopend aan het kader van de geneeskundige zorg een nieuw specialisme toe te voegen en bovendien de, in deze tak van dienst werkzaam niet meer onder het begrip: onbevoegden te doen vallen.
3. **Dagvaarding van een getuige-deskundige bij elke strafzaak** wegens wetsovertreding op dit terrein.  
De verdediger liet steeds een aantal getuigen à décharge hun — voor de verdachte gunstige — ver-

klaringen afleggen. De rechter werd daardoor veelal zeer geïmponeerd. Het ontbreken van een deskundig tegenwicht maakte, dat de — zittende zo goed als de staande — magistraat geen alzijdige voorlichting verkreeg met als gevolg daarvan een verwrongen beeld van de zaak, waarover recht moest worden gesproken.

4. **Verbetering in de opleiding van aanstaande werk(st)ers** in de sector van de gezondheidszorg, te weten studenten in de medicijnen, in de pharmacie, de diergeneeskunde en aan de juridische faculteit zo goed als leerlingen voor de paramedische beroepen.  
Bij al deze opleidingen wordt slechts zeer summier — in elk geval ten enen male onvoldoende — aandacht besteed aan het belangrijke onderdeel kwakzalverij en zijn bestrijding.
5. **Samenstellen van een leerboek** over wetenschappelijk niet-verantwoorde gezondheidsbemoeienis. Het ontbreken van een dergelijk boek moet worden gezien als een ernstige leemte, die in het belang van de volksgezondheid alsnog moet worden opgevuld. Bij de Vereniging bestaat dan ook het plan dit vacuum zo mogelijk op te heffen.
6. **Samenbundeling van krachten**, belanghebbend bij een juiste bestrijding van de kwakzalverij. Tot dusverre heeft op dit terrein — naast de Vereniging tegen de Kwakzalverij — alleen de Ned. Mij. tot bev. der Tandheelkunde gerichte activiteit ontplooid.  
Doordat, dank zij de reorganisatie, de Kon. Ned. Mij. tot bev. der Pharmacie, die tot bev. der Geneeskunst, die voor Diergeneeskunde en eerder genoemde Ned. Mij. tot bev. der Tandheelkunde officieel mede bij de werkzaamheden van onze Vereniging zijn betrokken, is met deze samenbundeling reeds een gelukkig begin gemaakt. Getracht

moet worden deze nog verder uit te breiden door regelmatig contact tot stand te brengen met de hiervoor i naanmerking komende instanties, zoals de Geneeskundigen Justitiële Overheid, de Hoogle-raren in de Sociale Geneeskunde enz.

7. **Publiceren in pers, via radio en televisie.**

Voorlichting van het publiek door deze media komt gelukkig de laatste jaren meer en meer in zwang, al is dan helaas niet iedere berichtgeving of uitzending erop berekend de Volksgezondheid een dienst te bewijzen. Wel moet worden bedacht, dat een publicatie over dit onderwerp nog maar slechts af en toe geschiedt en dan nog louter op initiatief van een — op een bepaald ogenblik en om een bepaalde reden in dit probleem geïnteresseerde — reporter. Ons streven dient erop te worden gericht naast regelmatige

vervolg op pag 2

### Beleidsaspecten

IN HET EERSTE nummer van het Maandblad tegen de Kwakzalverij, dat in 1966 verschijnt, vragen wij de aandacht van de lezer voor het eerste deel van het belangrijke artikel van de hand van de voorzitter, de heer A.P.N. de Groot. Het is getiteld „Beleidsaspecten” en is geschreven naar aanleiding van het feit, dat de Commissie onbevoegde uitoefening der Geneeskunst (de commissie-Peters) thans met haar werkzaamheden is begonnen. Het tweede deel van dit artikel wordt in het februari-nummer afgedrukt, het derde deel, „Ons voorstel tot verbetering”, volgt in maart. Het belangrijkste gedeelte van de rede, die de staatssecretaris dr. A. J. H. Bartels uitsprak bij de installatie van de commissie op 9 december l.l. vindt men op bladzijde 2 van dit nummer

*Wetenschappelijk niet-verantwoorde gezondheidsbemoeienis is kwakzalverij*

# VAN OUD OP NIEUW

## vervolg van pag 1

publicaties in ons eigen Maandblad ook de eerstgenoemde vorm van berichtgeving te stimuleren en tevens daaraan op eigen initiatief deel te nemen.

8. Het houden van voordrachten en lezingen werd reeds lang in beperkte mate en meestal op aanvraag van belangstellenden door de Vereniging verzorgd. Ook aan dit onderdeel van de werkzaamheden zal meer aandacht moeten worden besteed. Het aantal sprekers zal bij uitbreiding van het aantal te geven spreekbeurten moeten worden vergroot.

Bovendien moet worden getracht met deze mondelinge propaganda een groter deel van het land — zo mogelijk het gehele land — te bestrijken. In figuurlijke zin wel te verstaan.

9. Het buitenlandse contact, tot nu toe beperkt tot een enkel geval, moet stelselmatig worden uitgebreid en geïntensiveerd door voeling op te nemen met meerdere daar gevestigde personen en verenigingen, die eenzelfde doel als wij nastreven.

Bovenstaand ambitieuze programma heeft, wil het met succes worden bekroond, aller medewerking nodig. Het bestuur doet daarom een dringend beroep op alle leden en verdere belangstellenden hun steentje ertoe bij te dragen.

## HET BESTUUR DOET EEN DRINGEND BEROEP OP UW ALLER MEDEWERKING!

**LEDEN, WERFT LEDEN** zij het parool. Voor geen onzer moet het moeilijk zijn een nieuw lid aan te brengen. De Vereniging is daarbij ten eerste gebaat, het bestuur heel dankbaar voor deze vorm van steun.

**STUURT KNIPSELS** uit bladen en periodieken. Meerdere leden deden dit de laatste jaren reeds regelmatig, waarvoor het bestuur hen zeer erkentelijk is omdat hierdoor het archief is verrijkt met vele artikelen over kwakzalverij,

verslagen van rechtszittingen, folders en zelfs min of meer uitgebreide boekwerkjes.

**STELT NAAR VERMOGEN TIJD BESCHIKBAAR** voor het vervullen van een functie in een van onze nieuwe commissies dan wel voor het houden van lezingen. Bij al deze activiteiten kunt U rekenen op onvoorwaardelijke

steun, hulp en voorlichting door het bestuur.

**MAAKT MET Z'N ALLEN MOGELIJK** dat de Vereniging ter bestrijding van de Kwakzalverij op goede en zo doelmatig mogelijke wijze het haar gestelde doel zo dicht mogelijk zal kunnen benaderen.

Het bestuur wil tenslotte met dit alles voor ogen gaarne besluiten met de wens, dat 1966 alle leden en overige belangstellenden veel goeds mogen brengen.

## „Regering heeft haar standpunt nog niet vastgelegd”

OP 9 DECEMBER J.L. installeerde de staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid de Commissie onbevoegde uitoefening der Geneeskunst, naar de voorzitter J. Peters ook wel de commissie-Peters genoemd. De redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij acht het van belang een paar aspecten van zijn rede, die slechts zeer beknopt in de dagbladpers werd vermeld, hier weer te geven.

In het begin van zijn rede zei dr. A. J. H. Bartels, dat de regering zich er niet langer bij kan neerleggen dat de wet van 1865 die een eind wilde maken aan de „onbevoegde uitoefening der geneeskunst” niet aan haar doel beantwoordt en het uit de wet voortvloeiende verbod dagelijks wordt overtreden. „Op ruime schaal”, aldus de heer Bartels, die vervolgens in zijn toespraak naging hoe men zich in het verleden al met het vraagstuk heeft bezig gehouden. Door het instellen van een kritisch wetenschappelijk onderzoek zou, aldus de staatssecretaris, geen oplossing van het vraagstuk kunnen worden gevonden. Hij maakte verder melding van de instelling van een interdepartementale, mitsdien ambtelijke werkgroep, de zogenaamde werkgroep-Muntendam, die zou moeten onderzoeken, welke waarborgen voor de

volksgezondheid dienden te worden geschapen, indien, ik zeg met nadruk, aldus dr. Bartels, indien, zou worden overgegaan tot invoering van een stelsel van beperkte „Kurierfreihheit”.

Hieronder laten wij, onverkort, het slot van de toespraak van de Staatssecretaris volgen, waarvan wij de lektuur in het bijzonder aanbevelen in samenhang met het belangrijke artikel „Beleidsaspecten”, waarvan men in dit nummer op bladzijde 3 het eerste deel kan aantreffen (II en III volgen respectievelijk in februari en in maart).

„NA VAN HET rapport van deze werkgroep dat in wezen niet veel afwijkt van het rapport van de Staatscommissie van 1917 kennis te hebben genomen, meende de Regering op grond van bepaalde overwegingen die ik hier buiten beschouwing zou willen laten, te moeten overgaan tot instelling van een officiële, niet-ambtelijke zo breed mogelijk samengestelde Commissie, die het vraagstuk nogmaals in al zijn verschillende aspecten zou bestuderen en de regering van advies zou dienen inzake door haar op dit terrein te nemen maatregelen.

Aan dit voornemen is uitvoering gegeven door instelling van Uw Commissie in de samenstelling zoals zij thans voor mij zit en met de opdracht welke haar is verleend.

Mijnheer de voorzitter, mijne heren, op dit punt aangeland zou ik omtrent het probleem dat Uw Commissie zal bezig houden nog enige opmerkingen willen maken.

Ik zou voorop willen stellen dat bij de beschouwing van het vraagstuk, centraal behoort te worden gesteld, het heil van de patiënt, van de zieke mens, die genees-, heel- of verloskundige raad of bijstand behoeft en die zich daartoe wendt tot degenen van wie hij verwacht dat deze hem zal kunnen verlenen.

De wetgever van 1865 heeft deze drang gekanaliseerd, in diër voege dat hij het verlenen van genees-, heel-

of verloskundige raad of bijstand heeft voorbehouden aan hen die tot het verlenen van deze raad of bijstand waren opgeleid en de bevoegdheid daartoe hadden verkregen. Desondanks vindt onbevoegde uitoefening van de geneeskunst dagelijks op ruime schaal plaats. Onwillekeurig stelt men zich dan ook de vraag welke de oorzaken hiervan kunnen zijn.

Naar het mij wil voorkomen is voor dit verschijnsel niet één bepaalde oorzaak aan te wijzen, maar spelen meerdere factoren hierbij een rol. Daarvan zou ik er echter één willen noemen. Het wordt belichaamd in een standpunt dat men vaker hoort verkondigen en dat in zijn meest extreme vorm luidt: de mensheid vrij te laten behandeling te zoeken daar, waar zij zulks wenst en leniging of genezing van kwalen meent te kunnen vinden.

Diametraal hiertegenover staat de opvatting dat het monopolie van de arts gehandhaafd moet worden, omdat de wetgever de mens tegen zichzelf dient te beschermen.

De vraag is nu of het voor de overheid aanvaardbaar is met het eerstgenoemde standpunt, dat blijkbaar in brede kringen leeft, rekening te houden, dat wil zeggen, of zij haar taak, de mens tegen zichzelf te beschermen kan volbrengen door hem toch een zekere vrijheid te laten behandeling te zoeken daar, waar hij zulks wenst.

Ik wil hier ter voorkoming van misverstand aan toevoegen, dat de regering haar standpunt in deze materie nog niet heeft bepaald en ik zou nogmaals met nadruk willen verklaren dat bij de beschouwing van het onderhavige probleem, het belang van de patiënt op de voorgrond dient te staan.

Ik heb hierbij niet alleen het oog op gevallen van misleiding, op misbruik van vertrouwen, op het aannemen van valse hoedanigheden, op speculatie, op de onwetendheid van het publiek, kortom op machinaties van malafide elementen, doch evenzeer en niet in het minst op die gevallen, waarin de genezer geheel te goeder trouw is en in de overtuiging verkeert degenen die zich tot hem wendt, te kunnen helpen.

Tegen de achtergrond van al hetgeen ik hier te berde heb gebracht is de opdracht aan Uw Commissie geformuleerd.

Ik ben mij er ten volle van bewust dat een zware taak op Uw schouders rust.

„In het volle besef evenwel dat U het geschetste vraagstuk met de nodige wijsheid zult trachten tot een oplossing te brengen verklaar ik deze Commissie voor geïnstalleerd, aldus besloot de staatssecretaris, dr. A. J. H. Bartels zijn installatierede.

# BELEIDSASPECTEN

## 1. ONZE VISIE

BIJ DE OFFICIËLE installatie van de Commissie onbevoegde uitoefening der Geneeskunst stelde de staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid terecht met nadruk, dat bij de beschouwing van het onderhavige probleem het belang van de patiënt op de voorgrond dient te staan.

Zijn mededeling echter, dat de regering op grond van bepaalde overwegingen, welke de bewindsman buiten beschouwing wilde laten, heeft gemeend tot het instellen van deze — niet-ambtelijke, zo breed mogelijk opgezette — Commissie te moeten overgaan, is wel zeer onbevredigend. In de eerste plaats doet de onduidelijkheid, waarmee de wezenlijke motivering wordt omgeven, onwezenlijk aan. Ten tweede is de stelling, dat de Commissie zo breed mogelijk zou zijn opgezet, onjuist, omdat één van de belangrijkste componenten, de Vereniging tegen de Kwakzalverij, is buitengesloten. Voor het overige bleef de staatssecretaris wel zeer vaag, met name waar het betreft de vraag welke de oorzaken kunnen zijn van het ontstaan van de chaotische toestand. Hij accentueerde slechts één van de factoren, n.l. die waarvan de meest extreme vorm luidt, dat de mensheid moet worden vrij gelaten behandeling te zoeken waar zij zulks wenst.

De alles overheersende, belangrijkste factoren liet hij onuitsproken.

### Opdracht

IN HET VOLGENDE zullen wij daarom juist op deze laatste meer in het bijzonder de nadruk moeten leggen.

Met de — door de bewindsman speciaal naar voren geschoven — factor stemt niet overeen de opdracht aan de Commissie om te onderzoeken of het aanvaardbaar zou zijn onbevoegden te vergunnen op beperkte schaal en onder bepaalde voorwaarden geneeskundige raad en bijstand te verlenen. Bij dit laatste toch is een vrijheid van keuze illusoir hoogstens wordt deze een weinige verruimd door toevoeging van een paar honderd „genezers” aan de duizenden terecht gekwalificeerden. Van vrijlaten van keuze zou pas sprake kunnen zijn als de Wet op de uitoefening der Geneeskunst radicaal zou worden ingetrokken.

Deze discrepantie kan slechts worden verklaard door een beleidsaspect, waarbij andere drijfveren die van de zuivere behartiging van de gezondheidszorg vertroebelen.

### Buiten de deur

2. DOOR DOELBEWUST DE Vereniging tegen de Kwakzalverij buiten de deur te houden belet de staatssecretaris deze haar zienswijze inzake het ontstaan van de chaos in de boezem van de Commissie te verdedigen en daar een constructief plan ter verbetering aan de orde te stellen. Tegen haar bedoeling in wordt de Vereniging door dit beleid gedwongen haar zienswijze in het openbaar te brengen in plaats van dit binnenskamers af te kunnen doen.

Ook voor dit beleidsaspect moeten andere beweegredenen dan die, welke zijn afgestemd op een optimale behar-

tiging van de gezondheidszorg, de doorslag hebben gegeven.

### Prematuur

3. MET DE STELLING van de staatssecretaris, dat deze Wet niet aan zijn doel heeft beantwoord kan accoord worden gegaan. Zijn conclusie echter, dat daarom moet worden nagegaan in hoeverre het verantwoord zou zijn onbevoegden een zekere bevoegdheid te verlenen, moet als prematuur worden aangemerkt en als een

groot gevaar voor de volksgezondheid. Deze conclusie toch vraagt om de wenselijkheid de klok niet alleen een eeuw terug te zetten, maar zelfs — door het doelbewust binnen halen van het paard van Troje — tot diep in de middeleeuwen.

Een dergelijke conclusie had pas mogen worden getrokken nadat eerst zou zijn vastgesteld, dat de logische weg om uit de impasse te geraken niet tot het beoogde doel zou kunnen leiden.

### Lapmiddel

4. NIET DE REDACTIE van deze — weliswaar oude, maar nog geenszins verouderde — Wet is schuldig aan het falen, maar het ontbreken — en wel van stonde af aan — van een adaequaat handhaven van haar bepalingen. Dit laatste behoeft herziening. Elke andere oplossing moet — uit een oogpunt van welbegrepen gezondheidszorg — worden gezien als een lapmiddel. Bovendien moet men zich afvragen welk een nut het uitvaardigen van een Wet kan hebben als aan de uitvoering ervan niet doeltreffend de hand wordt gehouden.

(Vervolg in het februarinummer)

## DE WETSOVERTREDERS

IN DE GENEESKUNDIGE GIDS schreef de beherend redacteur, de arts J. A. Putto, kort voor zijn overlijden nog het volgende commentaar onder de titel „Onbevoegd uitoefenen geneeskunde”:

Op blz. 426 van de Geneeskundige Gids (aangehaald in het oktobernummer van het Maandblad tegen de Kwakzalverij - red.) wees ik op het afkeurenswaardige van het benoemen van een vertegenwoordiger van de onbevoegden (Ned. Werkgroep van Praktiserende Genezers) in de door Staatssecretaris dr. Bartels ingestelde commissie en het missen van een vertegenwoordiger van de Vereniging tegen de Kwakzalverij.

In Medisch Contact van 10 september 1965 publiceert de voorzitter van de Ver. tegen de Kwakzalverij de argumentatie van de staatssecretaris bij het afwijzen van een verzoek, een lid aan te wijzen. Hierin staat o.m. dat hij tot zijn afwijzing besloot „gezien de duidelijke stellingname van uw organisatie tegen het verlenen van genees-

kundige raad en bijstand door hen, die niet zijn toegelaten tot de uitoefening der geneeskunst”.

Terecht wees collega De Groot, aldus vervolgt dokter Putto, op het ook door mij signaleerde aanwijzen van een vertegenwoordiger van de N.W.P. In het naschrift van de redactie staat: „Wij kunnen ons de verbazing van de inzender indenken. De door de staatssecretaris aangelegde norm is ons in deze niet geheel duidelijk”.

Het is mij zelfs bijzonder duidelijk: de staatssecretaris heeft hiermee willen aanduiden, dat de politieke heren toch wel prijs erop zouden stellen, dat verschillende onbevoegden, die praktiseren, dus overtreden, bevoegd zouden worden verklaard, eventueel onder bepaalde voorwaarden.

Het is wel tekenend, dat een bewindsman het niet aandurft, een vertegenwoordiger van bovengenoemde organisatie een plaats in een dergelijke commissie aan te bieden. Wat zullen andere wetsovertreders gnuiven, besloot de heer Putto.

# Belgische kwakzalver zwaar gestraft

CAROLUS VLEUGELS, DIE ook wel onder de naam van professor Wings publieke seances houdt in België, is onlangs te Brugge zwaar gestraft wegens onwettige uitoefening van de geneeskunst. De Nieuwe Gazet vertelt over hem: De man kent op zijn duim de geplogenheden van Belgische rechtbanken en ook hun strengheid. Reeds viermaal werd hij veroordeeld. Toch begint hij telkens opnieuw. Nu werd hij ter verantwoording geroepen voor de Boetstrafelijke Rechtbank te Brugge, voorgezeten door rechter Soenen. Carolus Vleugels vertoefte al 45 dagen in de gevangenis. Daar zorgde de Orde van de Geneesheren voor.

Zijn cliënten dienden geen klacht in. Zij zijn de „genezer“ dankbaar. dit bleek ter zitting. Een man drukte hem bemoedigend de hand en ook in de zaal betuigden verschillende belangstellenden hun medevoelen.

Een onder hen was opzettelijk uit Hamburg teruggekeerd om het proces bij te wonen.

Mr. J. Schramme, verdediger van Vleugels overhandigde een lijvige stapel brieven aan de rechtbank.

Het waren stuk voor stuk dankbetuigingen. Dit alles kon de voorzitter Soenen en de andere rechters niet vermurwen. Zij pasten gewoon de wet toe en veroordeelden Carolus Vleugels tot 2 maanden gevangenisstraf.

Inmiddels spant een groepje in België zich ijverig in om deze wetgeving te doen aanpassen. Er zal een petitie worden ingediend in het parlement met 100.000 handtekeningen, waarvan er reeds meer dan 30.000 werden verzameld.

Hiermee zou men willen bereiken dat in België dezelfde toestand geschapen wordt zoals in Duitsland.

En ook in Nederland bestaat die toestand, meent, geheel ten onrechte. De Nieuwe Gazet, die er nog aan toevoegt, dat Vleugels over een „dergelijke toelatingskaart“ voor ons land zou beschikken. Dat is natuurlijk volstrekt onmogelijk: ook voor de Nederlandse wet is deze Carolus Vleugels, alias professor Wings, iemand die onbevoegd de geneeskunst uitoefent oftewel een kwakzalver.

# Geen televisiereclame voor geneesmiddelen

HET BESTUUR VAN de Nepropharm, de vereniging van fabrikanten van pharmaceutische produkten, is gekant tegen televisiereclame voor geneesmiddelen. Het meent dat door deze manier van reclame het onnodig gebruik van geneesmiddelen zou kunnen toenemen, wat niet in het belang van de volksgezondheid wordt geacht. Het bestuur heeft zijn leden geadviseerd straks geen gebruik te gaan maken van dit nieuwe reclame-medium. Dit heeft de voorzitter van de Nepropharm, ir. J. Nieukerke, meegedeeld, lezen wij in De Tijd. Dit standpunt is in overeenstemming met het standpunt van een discussiegroep van deskundigen buiten de farmaceutische industrie om, die hieraan een studie heeft gewijd. De resultaten daarvan zijn op een bijeenkomst van de Nepropharm bekend gemaakt door de voorzitter, de heer J. de Jong, arts in Amsterdam.

De voorzitter van Nepropharm wil de rekening houden met de mogelijkheid dat individuele leden van zijn vereniging, door praktische overwegingen daartoe gedwongen, later dit advies van het bestuur naast zich zullen neerleggen en toch reclame voor geneesmiddelen over de televisie zullen gaan maken. In dat geval zullen „de al stringente regels“ (aldus de voorzitter van Nepropharm! - red. Maandblad) op het aanprijzen van geneesmiddelen voor het grote publiek vermoedelijk nog stringenter worden, zo kondigde de voorzitter aan.

De heer De Jong zei dat de studiegroep het ook van groot belang had gevonden dat het publiek op een goede wijze leert omgaan met geneesmiddelen. Hij noemde hiervoor de door dr. Dukes opgestelde vuistregels, die onder meer zeggen de bij het geneesmiddel behorende gebruiksaanwijzing goed te lezen, het door elkaar gebruiken van geneesmiddelen zonder de dokter te raadplegen na te laten, zonder uitdrukkelijke toestemming van de arts geen enkel geneesmiddel in te nemen gedurende zwangerschap of borstvoeding en de na de behandeling overgebleven medicijnen te vernietigen.

## Slangehuid knabbelen tegen reuma

Artis krijgt geregeld vragen binnen, die op kwakzalverij betrekking hebben. Daarop gaat men in de Amsterdamse dierentuin uiteraard niet in. In de loop van de tijd heeft men echter wel een paar wonderlijke vragen moeten aanhoren.

Zo kreeg men onlangs in Artis het verzoek om een slangehuid. Nuttigging ervan zou uitstekend moeten helpen tegen reumatiek. Hetzelfde geldt voor van kameelhaar vervaardigde kniestukjes. Soms komt men in Artis vragen om zeewater, wat een goed middel tegen eczeem heet te zijn. Ook het drinken van zeewater moet wonderen kunnen verrichten. Evenals trouwens het uitslurpen van een gedurende een bepaald aantal dagen bebroed kippeï. Van de ontlasting van een tijger kan men... „thee“ zetten, die tegen een

of anderer kwaal zou moeten helpen als men sommige mensen mag geloven.

Het zijn echter niet alleen verzoeken op dit gebied die men in Artis krijgt te verwerken. Men vraagt ook kameelen wisentehaar om er tapijten van te maken. Veren van verschillende soorten vogels — bij voorkeur van de condors — worden gebruikt om er muziekinstrumenten — onder meer het spinet — mee te repareren; kunstschilders vragen fraai gekleurde veren om als model te dienen. Olifantsharen heten geluk te brengen, vooral wanneer er een is aangebracht in ring of armband. De dikhuiden beschikken echter niet over een dikke vacht. De meeste haren bevinden zich op de kop en aan de staart en het kost heel wat moeite om er een te pakken te krijgen.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, Arts te Hilversum, Voorzitter; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam, L. Brest te Amsterdam, Penningmeester; Mr. J. E. Goudsmit, Kantonrechter te Haarlem; J. J. Aukema, Dierenarts te Steenwijk; Mr. J. D. van den Berg, Rechter te Arnhem; J. E. Buitter, Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgzondheid te Zwolle; J. van Baak, Dermatoloog te Utrecht; J. M. de Haas, Tandarts te Heemstede; mej. drs. P. H. van Marle, Apotheker te 's-Gravenhage; J. Noord te Amsterdam en M. Paulissen te Voorburg.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2.50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.  
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7.50 voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters ..... f 2.50

Correspondentie Oranjelaan 6, Hilversum.